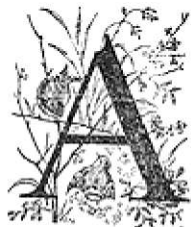

Janko Kersnik.

Prijateljski spomini. Spisal Fr. Levec.

ko krasoslovci tragičen imenujejo nenaden konec in nepričakovan preminek vsakega lepega bitja, tedaj moramo priznati, da je neusmiljena tragika z vso svojo neizogibno in brezobzirno silo v hladno zemljo položila našega predragega Janka Kersnika! Tragično je, ako se moža, ki je bil do svojega dvainštiridesetega leta vzor moške lepote, zmernega uživanja in nedosežne ljubeznivosti, loti zavratna bolezen, ki mu izpije vse telesne moči, da ga kar vidimo, kako se opoteka proti mrzlemu grobu; tragično je, ako smrt s koščeno roko mladi soprogi in osmerici nedolžnih otročičev ugrabi iskreno ljubljenega moža in predragega očeta; tragično je, ako mati, ki je ponosna na svoje ljubeznive hčerke in na svoje nadepolne, nadarjene sinove, izgubi hčer za hčerjo, sina za sinom ter v svoji visoki starosti pokoplje tudi svoje poslednje dete, katerega se je oklepala z vsemi močmi svojega krvavečega materinega srca. — »Povejte mi, gospod profesor, s čim sem se pregrešila, da me je Bog tako strašno kaznoval!« mi je bridko zdihnila mati dne 29. julija t. l., ko je, kakor Nioba brez solze v očeh, a z divjo bolestjo v srcu, stala z menoj poleg odprte krste, v kateri je ležalo mrtvo, blede, od dolge bolezni izničeno telo nekdanjega veselega, tako živahnega in ljubeznivega Janka! In kakor njegovi najbližnji sorodniki, tako čutimo tudi prijatelji, tako čuti tudi ves narod slovenski neizmerno izgubo, ki jo je tragična smrt tega plemenitega moža in klasičnega pisatelja povzročila bodisi v slovenski družbi, bodisi v slovenski politiki ali v slovenski književnosti.

I.

Kersnikov rod je doma na Gorenjskem pod veličastnim Stolom v tistem kraju, kjer je tekla zibel tudi našemu Knaflju, Čopu in Prešernu. V romantični dolini divje Završnice, ki se penasta vali izpod Stola v zeleno Savo, stoji v Mostah ravno nad zdanjim železniškim mostom malin z žago, v katerem je bil »pri Žagarju« l. 1783. rojen Jankov stari oče Janez Krstnik Kersnik. Bližnji rojak, prijatelj in učitelj Čopu in Prešernu, je bil Kersnik najprej tri leta bogoslovec, potem štiri leta normalčni učitelj in nato štiriinštirideset let (1808—1850) profesor fizike na liceju ljubljanskem, mož, katerega so dijaki ljubili kakor

svojega očeta. Še zdaj se ga zaradi njegove ljubeznivosti in presrčne dobrote z nekako pobožno hvaležnostjo spominjajo nekdanji učenci njegovi, zdaj že sivolasi starčki. Ljubljanskim dijakom je bil Kersnikov god (24. junij) vsako leto pravi šolski praznik, ki so ga obhajali s petjem, baklado in umetnim ognjem pod Turnom ali pa na Rožniku, ter iskreno ljubljenega učitelja slavili v latinskih, nemških in slovenskih odah. Umrli je na svojega godu dan leta 1850., in »grata juvenus« je postavila »praeceptorī optimo dilectissimo« pri Sv. Krištofu veličasten nagrobni spomenik. Profesor Kersnik je imel mnogo otrok, ki so pa razen sina Ferdinanda, živečega zdaj v Ljubljani, vsi pomrli, deloma že v častnih službah. Posebno hud udarec staremu Kersniku pa je bila nagla smrt njegove izredno lepe in nadarjene osemnajstletne hčerke Leopoldine, znane slovenske pevke in igralka, ki je umrla nekoliko mesecev pred očetom. Njegov sin Jožef se je l. 1851., tedaj c. kr. sodni aktuar, oženil z Berto pl. Höfferovo na Brdu pod Pečjo. Z njo so se mu rodile tri hčere in trije sinovi. Umrli je leta 1878. c. kr. deželnega sodišča svetnik in sodnik na Brdu v 55. letu svoje dobe. Hčere so pomrle še pred očetom, sinovi pa za njim: Anton, jurist, l. 1884., dr. Jožef, c. kr. okrajni zdravnik na Krškem, 28. julija l. 1895., in dve leti za njim isti dan in ob isti uri ($\frac{1}{2}$ 1 po noči) naš Janko (ki je bil rojen na Brdu dne 4. septembra 1852. leta) . . .

Bilo je leta 1865., ko sem, takrat šestošolec v Ljubljani, z rod-bino Kersnikovo prišel v dotiko. Začetkom meseca februarja prejmem nekega dne drobno pisemce od gospe Berte Kersnikove, ki je dotlej nisem osebno poznal, s prijaznim povabilom, naj jo obiščem. Pri Kersnikovih najdem svojega znanca in dobrotnika, g. notarja dr. Jerneja Zupanca, in to mi je takoj obudilo prepričanje, da sem prišel med dobre ljudi. Gospa Berta me poprosi, ali ne bi hotel učiti nje sina, drugošolca Pepita in tretješolca Janka. Sprejemem ponudbo.

Pepi je bil ljubezniv, toda nekoliko otročji, gostobeseden in srborit dečko, ki sem ga moral precej trdo držati, da iz latinščine ni dobil kljuke. Z Jankom sem imel le malo opravka. Razglabljala sva skrivnosti Curtijeve grške slovnice in prebirala Hofmannove »Historiae antiquae«; toda v pol ure sva bila vsaki dan z učenjem pri kraju, ker je bil že vselej dobro pripravljen. Govoril je malo, bral pa veliko. In tudi, kadar smo šli skupaj v šolo, je ves čas gostolel samo Pepi, Janko pa molče stopal poleg naju in se samo časih malo nasmehnil. Čudno, kako sta si brata v moških letih menjala značaj: Pepi je bil zamišljen in malobeseden, Janko pa vesel in zgovoren.

Gospod Jožef Kersnik, Jankov oče, je bil takrat adjunkt pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani. Sin domoljubnega očeta in vzgojen v dobi, ko je Koseski navduševal slovensko mladino, je tudi poznejša leta ohranil svoje odločno narodno mišljenje, in dasi se je takrat uradnikom štelo to v velik greh, je zahajal vsaki dan v čitalnico ter ondod občeval z dr. Bleiweisom, dr. Tomanom, dr. Costo in drugimi političnimi veljaki, v aktivno politiko se pa ni vtikal. Bil je izboren delavec, dober jurist, živahen v govorjenju in vesel v družbi, ljubezniv v občevanju z vsakim človekom. Kmetje so ga kot uradnika in sodnika kar obožavali; čutili so, da mu srce bije za-nje. Kratke, značilne besede: »Pravico je ljubil«! je zapisal na njegov grob Janko, ki me je v svojih moških letih prav močno spominjal v svojem vedenju na svojega očeta.

Življenje v Kersnikovi rodbini se mi je kaj priljubilo; zlasti so me zanimali literarni in politični pomenki, ki jih je imel gospod Kersnik s svojim ravno tako živahnim prijateljem dr. Zupancem, ki je bil do malega vsaki dan gost v Kersnikovi hiši.

Dečka sta šolo dobro izdelala, in zato me je gospa Kersnikova takoj prve velike počitnice povabila na Brdo, kjer je z otroki stanovala pri svoji materi gospe pl. Höffernovki, graščakinji na Brdu. — Veliko gradov poznam na Slovenskem, a nobenega ne, ki bi imel lepšo lego in krasnejšo okolico kakor brdski grad. Kamor se ozreš, prijazne vasi, lepe cerkve in bele ceste, temni gozdovi, zeleni travniki, bogato polje, šumeči potoki, zadaj pa snežnobeli Grintavci — zares, to je lep kraj! In prostorni grad sam, ki so ga v XVI. veku v obliki velikega pravokotnika sezidali vitezi Lambergi, s širokimi hodniki na vseh štirih notranjih straneh, z visokimi dvoranami, starimi slikami — kako razburja to mlado fantazijo! Seveda smo moja učenca in jaz preteknili ves grad, kar nam je bilo dostopnega. Ob lepih dnevih smo pa polegali po velikanskem grajskem gozdu, hodili na izprehod v Črni graben, si ogledali na Prevojah rojstni dom slovenskega pisatelja-mučenika dr. Jakoba Zupana, romali v Koseze k rojstni hiši Koseskega, šli v Radomlje k mojim roditeljem, posetili v Krašnji prijatelja Podmilšaka-Andrejčkovega Jožeta ter si ob tej priliki v Krašnji ogledali hišo, kjer je l. 1784. prenočil cesar Jožef II. i. t. d. Čudil sem se, da je Janko, ki je seveda vsake počitnice prebil na Brdu, po bližnjih vaseh vedel vsaki hiši za priimek, in poznal vsako dekle in vsakega odraslega človeka.

In grajski prebivalci?

Tu je bila stara razumna in odločna gospa Höffernovka, ki je v mladih letih plesala še s francoskimi častniki. Nje oče dr. Burger je bil za francoske okupacije graščak in mâr na Brdu, ko so nahujskani kmetje (a ne rokovnjači) umorili kapitana Boissaca in njegove tovariše v Črnem grabnu, kar je pozneje Kersnik tako živo opisal v »Rokovnjačih«. Dr. Burger je takrat mnogim zaslepljenim kmetom rešil življenje.

V gradu je stanoval pri gospe Höffernovki sodni adjunkt, samec g. Luka Svetec, o katerem je trdil njegov prijatelj gospod Kersnik, da je moder kakor Salomon, in da govori kakor bukve. — V drugem nadstropju so bivali upokojeni sodni uradnik Konda s svojim zetom aktuarjem dr. Kočevarjem, sodnik Roth in davkar Mrak, v pritličju pa sodni sluga Vagaja — vsi z mnogobrojno družino in veselimi otroki. In ker so bili v gradu nastanjeni tudi davčni urad, notarjat, okrajno sodišče in ječe ter so ljudje ves dan prihajali od vseh strani, smo imeli mi mladeniči vedno dosti zabave.

Zvečer pa se je mnogobrojna družba zbirala pod visokimi topoli pred gradom. Gospe so se razgovarjale po svoji navadi; gospodje so ugibali, kam bi šli na pivo, ali k Pavličevim na pošto, ali v Lukovico, ali na Prevoje; ali kam bi krenili jutri na lov, proti Zlatemu polju, ali proti Sv. Trojici. Pepi, Janko in Vagajevi dečki so pa lovili in pojali Mrakove in Rothove deklice, ki so dražile Janka z znano narodno pesmijo:

»Ali ste ga videli
Našga sinka Janka?«

Ob deževnem vremenu se je družba shajala v veliki dvorani; otroci so pa imeli svoje igrače po grajskih stopnicah in hodnikih; toda kadar je bilo preveč vrišča, tedaj se je prikazala na pragu velike dvorane stara grajska gospa, in kakor bi trenil, je bilo vse mirno.

Takrat se mi niti sanjalo ni, da se igra med temi Jankovimi desetletnimi nagajivimi tovarišicami tudi deklica, ki ji je bilo usojeno, da bo pozneje moja žena . . .

Nepopoln pa bi bil ta že tako površni popis, ko ne bi omenil tudi sedemdesetletne Urše, pestunje vseh Kersnikovih otrok, na ktere je pazila kakor na zenico svojega očesa, poleg tega pa razpolagala z neizcrpnim zakladom narodnih pesmi, pravljic, pripovedk, vraž in molitev. Ob deževnih dnevih in dolgih jesenskih večerih je Urša odprla svoja modra usta, in otroci so jo poslušali, da so se jim ježili lasje, dokler jih ni gospa s silo pognala spat. Ta zlata vredna Urša je umrla pred nekaj leti pri Janku na Brdu petindevetdesetletna starka.

Leta 1866. je bil gospod Kersnik prestavljen za okrajnega sodnika v Zatičino na Dolenjskem. Tudi mene so povabili Kersnikovi, da sem leta 1867. prebil velike počitnice pri njih. Slavni zatiški samostan s svojo zgodovino in svojimi spomeniki je posebno Janka živo zanimal, in po cele dneve smo stikali po zapuščenih samostanskih zidovih. — A tu v Zatičini je Janko komaj ušel nagli smrti. Neko viharno noč je treščilo v samostan, kjer so stanovali Kersnikovi, in strela je šla tako blizu Jankove glave, da mu je osmodila lasce . . .

V Zatičini je živel takrat tudi sedeminsedemdesetletni Andrej Pajk, ki je dve leti poprej z Jurčičevo pomočjo v »Večernicah« objavil svoje »Spomine starega Slovenca«. Stari Pajk nas je rad kratkočasil z različnimi pripovedkami iz svojega burnega življenja. — Tu je bival pri svoji sestri tudi jurist Anton Tomšič, pozneje prvi urednik »Slovenskega Naroda«, ki nas je zabaval s svojimi dovtipi, poleg tega pa mnogo politikoval, razdeval po vsi Evropi stare države, na njih mesto snoval nove ter Janku in meni odgovarjal na izprehodih, naj študirava, kar hočeva, samo pustega pravoslovja ne. Jaz sem ga žalibog⁷ slušal, Janko pa ne.

K prijatelju Tomšiču pa je hodil skoro vsaki dan z Muljave modroslovec Jurčič, že takrat slavni pisatelj »Jurija Kozjaka«, »Domna« in »Desetega brata«, in vsakdo si lahko misli, kako nas je zanimalo, s svojimi očmi gledati kraje, v katere je postavil Jurčič te svoje nedosežne povesti, in spoznavati ljudi, ki so govorili tisti prijetni jezik, kakor kmetje in junaki v Jurčičevih krasnih povestih.

Ker sem bil s Tomšičem že poprej dober znanec, z Jurčičem že več let prijatelj, sem kmalu z obema seznanil Janka. Hodili smo na Muljavo ter tam na vrtu polegali pod tisto znamenito hruško, pod katero je Jurčič snoval svoje nesmrtno povesti, se smejali Krjavljevi koči nad Poljem, ali se izprehajali proti gradu Kravjeku, ki ga je Jurčič v »Desetem bratu« premenil v Slemenice i. t. d.

Ob neki veseli priliki pa smo se pobratili pri Tomšičevi sestri v Zatičini in to pobratimstvo smo zvesto ohranili vsi štirje, dokler nas ni razdružila smrt. Najprej je nad seženj dolgi, duhoviti, plavalasi Tomšič l. 1871. kakor orjaški hrast zagrmel v prezgodnji grob. — Slabotno in šibko telo ženjalnega Jurčiča je pojemalo in prhnelo leto za letom, in naposled je 1881. ugasnila njegovega življenja moč, kakor »sveča, ki ji reje zmanjka in ugasne«. — In čili Janko, ki je nosil ponosno glavo na svojih krepkih ramah, se mi zdi kakor košati javor, ki ga čez sredo debla prelomi poletni vihar . . .

Vsi so šli! . . . Samo mene, duševno najslabšega in najnevrednejšega med njimi, je kakor za ironijo pustila usoda, da žalujem za svojimi tremi dragimi prijatelji ter jim pišem . . . nekrologe!

II.

Nadarjen in od svoje jako omikane matere in od svojega duhovitega očeta skrbno vzgojen, je imel Janko že v svojih prvih gimnazijskih letih veliko veselja do knjig in zlasti do leposlovnega beriva. Na živahno njegovo fantazijo so brez dvojbe tudi vplivale narodne pesmi in pripovedke njegove pestunje in naposled domoljubne tradicije rodbine Kersnikove in Höffernove.

Stari oče njegov, profesor Kersnik, je bil znan rodoljub, ki so mu »Novice« vsako leto posvetile slavnostno godovnico. Njegova teta Leopoldina je bila, kakor sem že povedal, prva igralka slovenskega gledališča l. 1848. in 49. Njegov ujec Leopold pl. Höffern, takrat jurist, pozneje vladni svetnik, je bil v tistih letih tega gledališča izboren igralec in režiser.

Pri Kersnikovih je bilo videti vedno dosti knjig, in na mizi so ležali vsi slovenski časopisi, ki so tista leta hodili na svetlo. Ker pa na vsakega mladeniča vendar v prvi vrsti vplivajo šola in dobri učitelji, slovenščino so pa takrat na gimnaziji v nižjih razredih učili moške, ki je sami niso znali, je naravno, da je tudi Janko več duševnega užitka prejemal od nemškega nego od slovenskega pouka.

Nekega dne leta 1865. mi reče Pepi:

»Naš Janko tudi pesmi sklada!«

»Res? Kakšne?« —

Pepi seže, poredno se smeja, na polico po Jankovo knjigo ter vzame iz nje rokopis.

»Ode an den Triglav!« se začudim, ko mi pokaže nemški slavospev velikanu Julskih Alp v nekoliko opotekajočih se šestomerih. Moj šestošolski informatorski ponos je bil hudo žaljen, da moj učenec tretješolec, sin slovenske narodne rodbine, Triglavu poje — nemške ode! Pridržim si rokopis, dokler pri učenju ne pride vrsta na Janka.

»Pepi mi je povedal, da požete nemške pesmi. Veste kaj, Janko, Nemci imajo že toliko velikih pesnikov, da bodo lahko izhajali tudi brez Vaše slave. Ime nemškega pesnika Johann Kersnik tudi ne bi bilo, Bog si ga vedi, kako lepo doneče. Pustite take stvari z mirom in rajši zapojte kaj slovenskega!«

Nato mu pretrgam njegov rokopis ter mu ga položim na knjigo.

Janko se ironično nasmehne ter sede k mizi. Odslej sva večkrat govorila o leposlovnih stvareh, in čuditi sem se moral, kako dobro je poznal tedanje naše slovstvo. Jenkove pesmi je znal do malega vse na pamet, v Jurčičevih povestih, kolikor jih je bilo izšlo do tedaj, je do dobra poznal vsako osebo.

Črez nekoliko tednov mi pokaže Pepi spet na skrivnem zvezčič Jankovih slovenskih pesmi; samega je bilo nekoliko sram, da bi mi jih bil pokazal. Prebiral in popravljala sva jih pozneje z Jankom, ki je lepo napredoval.

Petošolec je dne 1. vinotoka 1866. v »Glasniku« objavil svojo prvo pesem »Gomila«, po mojem odhodu na Dunaj l. 1867. pa s svojimi součenci in prijatelji osnoval literarni klub. Udje tega kluba so bili: Janko, Čop Matija (umrl modroslovec l. 1871. na Bohinjski Bistrici), Habberger Moric (umrl modroslovec l. 1875. v Ljubljani), Kokalj Matija (c. kr. poštni uradnik v Ljubljani), Polec Julij (c. kr. dež. sod. svetnik v Kamniku), Anton grof Pace (podpredsednik c. kr. najvišjega računskega dvora na Dunaju), Resman Ivan (železniški načelnik v Zalogu), Škufca Ludovik (župnik v Blagovici), Ukmar Anton (c. in kr. pomorski komisar v Reki) in morebiti še kdo drug, ki se ga pa ne spominjam.

Shajali so se v stanovanju grofa Paceta, prebirali svoje pesmi, povesti in razprave ter jih vzajemno kritikovali. Habberger je pisal nemški, Pace je prelagal Prešernove poezije v meri izvirnikovi na nemški jezik, vsi drugi so pisali slovenski. Pace je svoj prevod pri Kleinmayrju in Bambergu l. 1869. dal na svetlo pod naslovom »Lieder des Franz Prešern«, in če jih tudi še dandanes vzamem v roke, moram priznati, da je malokdo Prešernovih prestavljalcev doslej dosegel Paceta.

Ker sem bil tudi Pacetu ob istem času domači učitelj, kakor Janku, me je nekoč, ko sem prišel z Dunaja, povabil v ta klub. In takrat sem spoznal, da v tej idealno navdušeni družbi vlada Jenkov, Prešernov in posebno Heinejev duh.

Med tem so se politične razmere na Kranjskem močno poostrile. Prišli so časi političnih preteпов v Šanteljnovi veži, na Ježici, na Janjčem in v Velčah; napočila je doba narodnih taborov, čeških čepic, belo modro-rdečih zavrtnic, in vse to je močno vplivalo tudi na nepremišljeno in vročekrvno gimnazijsko mladino, ki jo je silno hudo krotila tedanja šolska disciplina. Zlasti zaradi čeških čepic, ki jih je Janko za-se in za nekatere součence naročil iz Prage, je prišel pri svojih učiteljih na glas, da je rovar in občenevaren človek. In ker je l. 1869. v sedmi šoli ustanovil še dijaški list »Vejiča«, ki ga je takoj zasegla roka strogega profesorja, mu ni bilo več prebiti na

gimnaziji. Njegov oče, ki je bil med tem prestavljen za sodnika na Brdo, je Pepita poslal na gimnazijo v Novo mesto, Janka pa je iz sedme šole vzel k sebi na dom, da se je kot eksternist pripravljaj na maturo, ki jo je prebil l. 1870.

Jeseni istega leta se je prišel na Dunaj učiti pravoslovja. Čudil sem se mu, kako se je bil potegnil zadnji dve leti, odkar ga nisem videl. Temne brčice so senčile njegov poprej podolgasto-oglati obraz. Bil je ljubezniv družabnik, vesel, a ne preglasen. Družbe se ni ogibal, iskal je pa tudi ni. Dopoldne ga je bilo videti na vseučilišču, po obedu v kavarni, potem je pa vse popoldne pretičal v svojem stanovanju v Marokanarici.

Po stenah njegove osojne sobe so visele dolge dijaške pipe, debele palice in — fotografije njegovih roditeljev, bratov in drugih sorodnikov; na mizi so ležale knjige, ki jih je najrajši prebiral — Prešeren, Jenko, Heine, Stritar, Mladika. — Materi je vsaki dan pisal in vsaki dan pismo prejel od nje. Večerjat je hodil k »Zlatemu levu« na Senenem trgu na Kostanjevici, kamor so takrat zahajali Levstik, Stritar, Gruntar, Hafner, Šuklje, Širok . . .

Vselej, kadar smo v Stritarjevem stanovanju odpravljali »Zvon« na pošto, je bil prisoten tudi Janko, ki se ni mogel nasmejati raznovrstnim burkam, ki nam jih je ob taki priliki uganjal vedno veseli in gostobesedni — Joža Ogrinec!

Čestokrat pa se ga je polotila huda otožnost po domovini, po lepem Brdu in po dragih roditeljih, in takrat ga nihče ne bi bil spravil iz njegove mračne sobe. — Spominjam se, da je meseca novembra l. 1870. Duňav stopil iz svoje struge. Huda povodenj je poplavila vse nižje pokrajine ogromnega mesta. Vse je drlo gledat velikanske ledene plošče, ki so bile zajezile dunavski kanal. Stopim k Janku, da bi šel z menoj v Leopoldovo mesto, češ, kaj takšnega se ne vidi vsaki dan. Vse prigovarjanje je bilo zastonj. »Eh, pusti me! Jaz se v tem dolgočasnem mestu ne morem videti. Meni ni nič za to, če tudi ves Dunaj splava po vodi!«

O Božiču je šel domov na potice, in dolgo ga ni bilo nazaj. Še pred lastovicami se je odpeljal spet po pirhe, in ni se več povrnil na Dunaj. V drugi semester se je vpisal v Gradcu, kjer je ostal vseh sedem semestrov. — Slučajno sva se sešla čez dve leti — če se ne motim, je bilo to l. 1872. pri Prešernovi slavnosti v Vrbi in na Bledu, in tu mi je hvalil nemški Gradec. »Prijetno življenje, mala družba poštenih kranjskih kolegov; Pepi je tudi v Gradcu in, pomisli, Brdo tako blizu! Kdo bi potem hodil na Dunaj?«

III.

Leta 1874. sva se spet sešla v Ljubljani. Janko je bil dovršil svoje pravoslovne studije ter vstopil za koncipista pri c. kr. finančni prokuraturi. Ker se je hotel posvetiti odvetniškemu stanu, je naredil tudi dva rigoroza na juridičnem oddelku graškega vseučilišča. Toda med tem se mu je odprlo upanje, da morebiti dobi notarjat na Brdu; zato je l. 1876. prestopil k notarju dr. Jerneju Zupanču za koncipijenta, prebil notarsko preizkušnjo, odšel l. 1879 za notarskega namestnika na Brdo, kjer je že l. 1880. postal samostojni notar.

V Ljubljani se je tista leta zbralo mnogo veselih in nadarjenih mladih mož, zdravnikov, avskultantov, suplentov in profesorjev, ki so bili sošolci na gimnaziji ali pa prijatelji iz svojih vseučiliških let. Naj navedem samo nekoliko imen: dr. Ambrožič, dr. Arko, Celestina, dr. Derč, Globočnik, Gregorin, Hafner, Jurčič, Kersnik, Križman, Nosan, dr. Pekolj, Polec, dr. Šavnik, Senekovič, dr. Škofic, dr. Štempihar, Šuklje, dr. Tavčar, Višnikar, Wiesthaler, dr. Zupanec i. t. d. Tem se je pridružilo tudi nekoliko starejših rodoljubov: dr. Vošnjak, dr. Zarnik in drugi.

Duša temu veselemu mlademu krogu je bil Jurčič, ki je stanoval, obedoval, večerjal in svoj list uredoval in izdajal v Tavčarjevem hotelu »Evropa«. Tu je bilo naše zbirališče, tu smo si osnovali literarno-zabavni klub, v katerem smo ugenili marsikatero pametno in si privoščili marsikatero šalo. Večkrat smo se zapodili tudi k »Avstrijskemu carju«, kjer je stoloval Levstik, ter mnogo sobotnih ali nedeljskih večerov prebili v prijetnih literarnih in političnih razgovorih. Prvo besedo je imel seveda Levstik, ki nas je časih vse pošteno oštel od konca do kraja. Izteknili smo tudi Auerjevo krčmo, ki jo je Polec na Silvestrov večer 1874. krstil za »vagon«, in to ime se je čudovito hitro razširilo po vsi Ljubljani, da te krčme skoraj nihče ni imenoval drugače, dokler je letos niso podrli.

Politična mora, ki je takrat tlačila Slovence, je imela toliko moč, da so nam predstojniki »prijateljski«¹ odsvetávali, naj nikar ne občujemo »mit einem gewissen Jurčič«; naj nikar ne zahajamo k čitalniškim veselicam. In celo tak poštenjak, kakor je bil nadzornik Šolar, ki je vsaki večer prebil v čitalnici, je svaril nas suplente, naj se ogibamo Levstika in preradikalne družčine pri »Avstrijskem carju«, dasi smo mu dopovedovali, da so naše zabave nedolžne in ravno tako poštene kakor v kazini.

Janko je bil vsaki dan v naši družbi. Rad je posedel v kavarni ali zvečer v krčmi, samo na kak daljši izprehod ga ni bilo spraviti.

Pa naj je bilo zimsko ali pomladansko nedeljsko popoldne še tako lepo in prijetno in naj sva ga z Jurčičem še tako nagovarjala, Janko se je iz kavarne izgubil ter do večera pretičal v svojem stanovanju, kjer je bral in pisal ali pa premišljeval tobak kadil in hodil po sobi gori in doli. Veselo pa ti ga je bilo pogledati takrat na plesu v ženski družbi. Visoka vitka postava, dolga temnorjava brada, živahno kretanje, fino vedenje, neprisiljen, dovtipen razgovor, njegov prijazni smeh, združen z dobrodušnostjo, ki se je brala iz njegovih rjavih oči in iz njegovega simpatičnega glasu — vse ti ga je moralo prikupiti na prvi pogled. In kako je znal plesati, sukati in zabavati svojo plesalko!

„Mnógtére devíce, mnógtére ženíce
Okó je na skrivnem solzé preliválo“ . . .

Mnogo mrež je bilo Janku takrat razpetih po Ljubljani, in Jurčič je časih nejevoljen godrnjal: »Boš videl, da se bo ujell!« — Janko je zelo zaupno občeval z Jurčičem, a časih mu je vendar presedala njegova družba. — »Ta Jurčič je vražji človek«, mi reče nekoč, »vsako misel mi ugane in kar bere mi v srcu, da ne moreš čisto nič prikriti pred njim. Naj še tako tajim in zavijam, naposled se mu moraš vendar udati!« . . .

Toda prišlo je drugače, nego se je bal Jurčič. Janko je našel izvoljenko svojega srca ter se dne 16. februarja l. 1881. poročil z Lojziko Tavčarjevo, s katero je živel idealno lepo zakonsko življenje. Kar solnce mi je posijalo v srce, kadar sem prišel na krasno Brdo ter videl mater, Lojziko in Janka v njih neizmerni sreči in ljubezni . . . In ta vesela kopica lepih, zdravih otrok! . . .

»Vidiš, Janko mi je tako simpatičen, da ga moram rad imeti,« mi je rekel ob priliki prijatelj župnik, Jankov сосед. »Seveda ob volitvah si prideva navzkriž. Inimicus rei, sed amicus personae! Že zavoljo njegovega vzornega zakonskega in rodbinskega življenja ga moram spoštovati.« . . .

Oh, zdaj pa je konec vsemu temu veselju, tej sreči in ljubezni v brdskem gradu . . . In tebe, predragi Janko, ki si v zibeli ležal v tem gradu, ki si tukaj igral svoje otroške igre, tukaj mladenič prepeval svoje gorkočutne pesmi, tukaj snoval svoje nedosežne povesti, tukaj kakor zlato solnce s svojim plemenitim srcem in s svojo iskreno ljubeznijo ogreval vse, ki so živeli v tvoji bližini — tebe smo položili s solznimi očmi in s krvavečim srcem tudi tukaj na Brdu v hladni grob! . . .

(Konec prihodnjič.)

